

STUDIJU REZULTĀTU PIEEJAS IZMANTOŠANAS UN STUDIJU KVALITĀTES NODROŠINĀŠANAS SAVSTARPĒJĀ SAISTĪBA

Dr.Sandra Kraže

*Projektu vadītāja starptautiskās sadarbības
jautājumos, svešvalodu katedras docente
Banku augstskola*

2013

STUDIJU REZULTĀTU *LEARNING OUTCOMES* (LO) IEVIEŠANAS PROCESS

Galvenie jautājumi:

- Politikas nostādnes un pašreizējā situācija;
- LO, ieguvumi un ierobežojumi;
- LO un kvalitātes nodrošināšana;
- Citu valstu pieredze;
- Eiropas standarti un vadlīnijas (ESG).

POLITIKAS NOSTĀDNES - 10 GADU PERIODĀ

Izglītības ministru Berlīnes komunikē (2003) aicina uzsākt kvalifikāciju ietvarstruktru veidošanu, izveidota darba grupa visaptverošas kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanai Eiropas Augstākās izglītības telpai;

Politiskās nostādnes pastāv jau kopš 2003. gada, lai ieviestu uz studiju rezultātiem jeb mācīšanās rezultātiem balstītas studiju programmas;

Pieņem Bergenā komunikē (2005) un nosaka, ka Boloņas procesa dalībvalstīm jāpabeidz līdz 2010. g. kvalifikāciju ietvarstruktūru izveide, kas savietojamas ar EAIF ietvarstruktūru. Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes ieteikumi(23.04.2008.) par EKI izveidošanu mūžizglītībai;

Kopš 2008. studiju rezultātu saistība ar nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru - jauna tendence: notiek studiju programmu pilnveidošana un jaunu studiju programmu veidošana, balstoties uz studiju rezultātiem.

2012.-2013. G. PERIODS

Bukarestes komunikē (2012). Studiju rezultātu (LO) pieejai ir būtiska nozīme, lai ieviestu nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras. Studiju programmu izveidošana, balstoties uz studiju rezultātiem palielina izglītības kvalifikāciju caurskatāmību un kvalifikāciju atzīšanu; priekšnosacījums uz studentu centrēta apmācība;

Diskusijas par kvalifikāciju ietvarstruktūrām (EQF) un (QF-EHEA) aicina ciešāk veidot saistību ar studiju rezultātiem un kvalitātes nodrošināšanas pasākumiem;

PAŠREIZĒJĀ SITUĀCIJA

Izveidota Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra;

Apstiprināti grozījumi MK 2008.gada decembra noteikumos Nr.990 (2010.gada oktobrī) "Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju", atbilstošam EKI līmenim. Jaunajos noteikumos iekļauta tabula ar astoņu **Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (LKI) līmeņu noslēguma prasību aprakstiem;**

Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra līdzīgi kā Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra sastāv no astoņiem atsauces līmeņiem. Augstākā izglītība attiecas uz LKI 5.-8.līmeni;

PAŠREIZĒJĀ SITUĀCIJA

Studiju programmu modernizācija - programmas veidotas balstoties uz studiju rezultātiem. Studiju programmām ir definēti mērķi un uzdevumi. Studiju rezultātu formulēšanā ņemti vērā standarti. LO formulēti zināšanu, prasmju un kompetenču veidā. Noteikti vērtēšanas kritēriji, pārbaudes formas un kārtība;

Programmu moduļiem, kursiem definēti sagaidāmie mācīšanās rezultāti. Tomēr ne vienmēr moduļu LO ir saskaņoti un redzama skaidra saskaņotība ar studiju programmas LO.

IEGUVUMI POLITIKAS LĪMENĪ

Uzlabojas starptautiskā salīdzināmība, jo ir iespējams salīdzināt programmas un to sagaidāmos studiju rezultātus;

Iespējas mūžizglītības īstenošanai;

Izveidotas jaunas starptautiskas multidisciplināras studiju programmas, tai skaitā kopīgas studiju programmas;

Darba devējiem lielāka izpratne par darbinieku iegūto kvalifikāciju. Redzama programmas nozīmība un labāks dialogs ar darba devējiem;

Sabiedrības informētība- atbildība.

IEGUVUMI PRAKTIĶU LĪMENĪ

Nepieciešama akadēmiskajam personālam pedagoģiskās kvalifikācijas celšana;

Vai novērtēšanas metodes un formulētie LO ir derīgi nolūkam (*fit for purpose*);

Studenti saprot, kādu izglītību un kvalifikāciju iegūst, kādas ir studiju turpināšanas iespējas;

Palielinās studējošo motivācija;

Iepriekšējās izglītības un profesionālās pieredzes atzišana. Dod iespēju padarīt mācīšanos ārpus formālās izglītības redzamu un novērtējamu.

IEROBEŽOJUMI UN BAŽAS - POLITIKAS LĪMENĪ

Vai studiju rezultātu formulējumi nenoved pie reklāmas biznesa un nekļūst par izrādīšanos un vingrināšanos?

Vai studiju rezultāti ir pareizi pamatoti un ir derīgi programmas nolūkam?

Vai studiju rezultātu formulējumi attiecīgām studiju programmām un moduļiem tiek regulāri pārskatīti, analizēti un uzlaboti? Ja tas nenotiek, tad tas viss ir bezjēdzīgi.

Vai pieaug birokrātija?

IEROBEŽOJUMI UN BAŽAS - PRAKTIĶU LĪMENĪ

Vai pārstrādājot studiju programmas nesamazinām to apjomu un darbības jomu?

Ietekme uz mācīšanās stilu. Vai nesamazinām studējošo aktīvu mācīšanos? Kas notiek ar eksperimentālām programmām?

Vai studiju programmu caurspīdīgums palielinās vai tieši otrādi samazinās? Studiju rezultātu formulējumi it tik sarežģīti, ka tie nav saprotami;

Vai studiju rezultāti ir derīgi konkrētam nolūkam?

Cik lielā mērā studiju rezultāti atbilst programmas mērķim?

KOMPETENCES, MĒRĶA UN LO SAVSTARPĒJĀ SAISTĪBA

Mērķis un LO pēc būtības neatšķiras, bet ir atšķirības formulējumos, formulē docētāji, lai būtu skaidri saprotams sagaidāmais LO. Mērķis: analizēt problēmsituācijas, LO: spēj kritiski analizēt problēmsituācijas.

LO formulējums ir daudz precīzāks, dod iespēju definēt rezultātu, formulē docētājs, obligāti nepieciešams konteksts;

Demonstrē pēc LO apgūšanas, praktiskais pielietojums zināšanām un prasmēm ir kompetence;

Atsevišķas zināšanas, prasmes un kompetences veidi ir grūti formulēt kā izmērāmus LO.

KOMPETENCE UN LO

Ir plašs apgalvojums, neparāda standartu, kādā līmenī tā sasniegta, nenorāda, kas tieši jāzina

LO ietver līmeni, standartus, cik lielā mērā jāsasniedz LO

LO: spēt uzrakstīt rekomendāciju iestādes valdei, izmantojot...grupās/individuāli, atbilstoši iestādes politikai un darba stilam...

Darbības v., jāpielieto teorētiskās zināšanas, parāda līmeni

(atbilst iestādes prasībām), redzams kādā apjomā.

KOMPETENCE UN LO

A man in a dark suit and tie is walking through a city street, multitasking. He is holding a pen in his right hand, talking on a mobile phone with his left hand, holding a tablet in his right hand, and a laptop in his left hand. The background shows tall buildings and a busy street with cars and pedestrians.

Kompetence - sastādīt juridiskus dokumentus

SR - formulējums: zināšanas, prasmes, prakse, lai būtu šī kompetence

SR-apgalvojums, ko studējošais zina, saprot, spēj izdarīt pabeidzot studiju procesu

STUDIJU REZULTĀTI UN KVALITĀTES NODROŠINĀŠANA

**“Kvalitāte nozīmē veikt darbu labā līmenī, kad neviens neskatās”
(Henrijs Fords)**

Kvalitātes cikla 4 posmi, lai sekmētu kvalitātes kultūras izveidi:

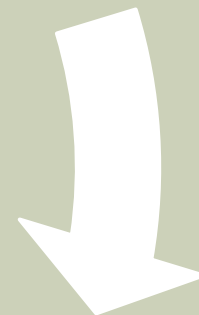
- Plānošana- izmērāmu mērķu un uzdevumu definēšana;
- Ieviešana praksē- procedūru izveide, lai nodrošinātu šo mērķu sasniegšanu; Investīcijas mācībspēku kvalifikācijas paaugstināšanā;
- Izvērtēšana- izveidoti mehānismi , lai novērtētu sasniegumus (datu un procesu apkopošana, lai izvērtētu);
- Atgriezeniskās saites nodrošināšana ar visām ieinteresētām pusēm
- (studenti, darba devēji utt.) un pārmaiņu procedūru noteikšana
- Darba plāna izveide, lai sasniegtu mērķus, kuri nosprausti pēc diskusijām ar ieinteresētām pusēm
- Vērtēšana var notikt, izmantojot par pamatu sistēmas standartus un indikatorus

Plānošana

Darbošanās

Rīkošanās

Izvērtētēšana

SAGAIĀMAIS SR UN REĀLAIS SR

SASNIEGTIE STUDIJU REZULTĀTI

**Neatbilst
plānotajiem
studiju
rezultātiem**

**Nav bijusi
sasaiste ar
kvalifikāciju
ietvarstruktūru**

SAGAI DĀMAIS LO UN REĀLAIS LO

KĀ SAISTĪT STUDIJU REZULTĀTUS AR QA?

Kādi ir studiju programmas mērķi?

Ko jūs faktiski darāt?

Ko jūs esiet padarījis?

Vai mācīšana un mācīšanās atbilst programmas nolūkam?

IZAICINĀJUMI

Studiju rezultātu novērtēšanas metodika;

Kvalitātes nodrošināšanas mehānismi;

Pedagoģiskās kvalifikācijas celšanas nepieciešamība;

SR jāklūst par lingua franca - par kopīgu saziņas valodu

Kopīga izpratne par studiju rezultātu formulēšanu; Cieša sadarbība ar darba tirgu, dialogs starp mācīšanos un mācīšanu;

Studiju darba apjoma izteikšana kredītpunktos un sasaiste ar studiju rezultātiem;

Nepārtraukts monitorings, formulēto SR analīze un pilnveidošana;

Tālākā virzība no sagaidāmiem studiju rezultātiem uz faktiski iegūtiem studiju rezultātiem;

STUDIJU PROGRAMMAS ELEMENTU SASKAŅOTĪBA UN LO

Formulēto LO salīdzināšana ar NKI;Izvērtēšana vai deskriptori un SR formulēti atbilstošajam līmenim- bakalaura, maģistra, doktora

Presentermedia

Studiju programmas nosaukuma atbilstība: mērķim, LO utt.

Mācīšanas pedagogija, lai sasniegtu LO

Izvērtēšana vai LO ir derīgi nolūkam?

Akadēmiskā personāla kvalifikācijas izvērtēšana un pilnveidošana :LO pieeja maina mācīšanas metodes un tradicionālie pārbaudījumi jāaizstāj ar citiem pārbaudījuma veidiem, kas ļauj secināt vai LO ir iegūti

Noteikt novērtēšanas instrumentu derīgumu lietošanai: pamatotība - mēra, ko ir paredzēts mērīt, ticamība - autentiski rezultāti, kad novērtētu tādos pašos apstākļos, godīgums - novērtēšanas lēmums nav atkarīgs no aizspriedumiem

STUDIJU PROGRAMMAS VISU ELEMENTU UN LO SASKAŅOTĪBA UN SECĪGUMS

Programmas LO	A MLO	B MLO	C MLO	D MLO	LO sasniegts
1	X	X	X	X	Prezentācija
2		X			Projekti
3	X				
4			X	X	
Vērtējums	vvv	vvv	vvv	vvv	Kvalifikācija

KVALITĀTES NODROŠINĀŠANA PROGRAMMAS LĪMENĪ

**Matrices variants kā viens no
iekšējās kvalitātes nodrošināšanas
mehānismiem, kas darbojas**

Kolēģi kā vērtētāji (*peer review*)

CITU VALSTU PIEREDZE

CEDEFOP pētījumi par 2009 g. liecina par LO veiksmēm studiju programmu kvalitātes nodrošināšanā;

Dānijā un Zviedrijā novērtē sasniegtos LO;

Somijā un Norvēģijā novērtē sagaidāmos LO;

Somijā nav izveidota NKI, ir valdības dokumenti, kas reglamentē LO pieeju; Programmas veidotas pēc LO pieejas principa.

ZIEMEĻVALSTU PIEREDZE- AUGSTSKOLU LĪMENĪ

Dānija: studiju programmām jābūt definētiem SR zināšanu, prasmju un kompetenču veidā, tie ir katrai programmai specifiski SR, moduļiem jābūt SR, bet nav obligāti zināšanu, prasmju un kompetenču veidā;

Norvēģija: studiju programmām jābūt definētiem SR zināšanu, prasmju un vispārīgo kompetenču veidā, SR jābūt specifiski katrai programmai; Moduļiem jābūt ar formulētiem SR zināšanu, prasmju un kompetenču veidā;

Zviedrija: studiju programmām jābūt definētiem SR zināšanu, prasmju un kompetenču veidā, SR jābūt specifiskiem katrai programmai; moduļiem jābūt SR, bet nav obligāti zināšanu, prasmju un kompetenču veidā;

DARBA TIRGUS PĀRSTĀVJU LOMA

Zviedrijā un Somijā ir obligāti jāpiedalās studiju programmu ārējā novērtēšanā

Dānijā piedalās jau esošo un jauno programmu izvērtēšanā, bet tā nav obligāta prasība, lai akreditētu vietējo programmu.

Dānijā, Somijā un Zviedrijā piedalās visā izvērtējuma procesā kā ārējie eksperti. Obligāti piedalās arī studenti.

Norvēģijā nav prasība, lai piedalās darba devēji, tradicionāli piedalās akadēmiskais personāls no citām augstskolām. Ārējos ekspertus izvēlas pēc viņu prasmēm un kompetencēm. Tirgus izpēte vai atbilstība darba tirgum netiek ņemta vērā, piesaistot ekspertus

POLIJAS PIEREDZE KVALITĀTES NODROŠINĀŠANĀ

Izveidota Polijas akreditācijas komisija, kura kontrolē LO ieviešanu;

Darbu uzsāka pie LO 2011.g. nosakot ar likumu;

Darbs tika paveikts 8 mēnešos

Sākumā pārstrādāja esošās studiju programmas, tagad pārsvarā izveidotas jaunas.
Darbs tika veikts lielā steigā.

Bija pretestība pret steigu , bet ne pret pašiem LO

Visas studiju programmas veido par pamatu ņemot matrici –dod iespēju redzēt
programmas vienotību un studiju kursu saskaņotību ar programmas LO,

Iespējams identificēt, kādas prasmes (LO) pārāk daudzos studijuursos ir attīstītas, bet
citi LO, kuri formulēti nav saistīti ar programmas LO;

SECINĀJUMI

Uzlabojusies studiju
programmas
saskaņotība, tās
kļuvušas saprotamas
un sakarīgas

Tiek veidoti mācību
centri docētāju
apmācībai

Nav pietiekoši
kvalificēts
akadēmiskais
personāls, lai
izvērtētu jaunas
studiju programmas

Uzlabojas mobilitāte
starp dažādām
studiju
programmām

Veidojas reālā
saistība starp SR un
QA

Uzlabojusies
mobilitātes atzīšana

SECINĀJUMI

**ECTS
saistība ar
LO**

**Docētājiem
jāspēj
paskaidrot
kā aizpilda
laiku,
kāpēc
konkrēta
tipa
uzdevumi
doti
studentiem**

**Jāspēj
saskatīt,
kur saturs
neatbilst
definētiem
LO**

**Kā darba
apjomu
piepilda
darbs, lai
sasniegtu
LO**

**Kā SR tiek
novērtēti,
izmantojot
vērtēšanas
kritērijus,
kuriem
jābūt
definētiem
katram
studiju
kursam,
publiski
pieejamie
m**

EIROPAS STANDARTI UN VADLĪNIJAS (ESG)

Standards and Guidelines for
Quality Assurance in the European
Higher Education Area

European Association for Quality Assurance
in Higher Education

- Bukarestē ministri vienojās, ka jāpilnveido ESG; Dokumenta izveidē iesaistītas 7 organizācijas. 2015. g. Erevānā jāpieņem jaunie ESG.
- Dokumentā speciāli uzsvērta uz studentu orientēta mācīšana, SR pieeja, uzticības veidošana starp visiem partneriem
- ESG jābūt nozīmīgam dokumentam, lai sekmīgāk ieviestu SR, kas ir skaidri saprotami

GALVENĀS IZMAIŅAS

Atbalsta nodrošināšana studentiem, lai tiktu sasniegti SR;

Arējās KN: studentu lomas palielināšana

Pilna ziņojuma publicēšana

Atbilstošu procedūru un procesu izstrādāšana, bet ne pārāk daudz aizrauties ar to, bet SR jāpilnveido kā satura elements

Augstskolām jāievieš kvalitātes novērtēšanas politika

ESG: jāstiprina EHEA

Studiju programmu veidošana, balstoties uz SR, ECTS, NKI

Mācīšanas un mācīšanās cieša savstarpēja sasaiste

Studējošo darba apjoma izteikšana ECTS

Studējošo iesaistīšana studiju programmu izveidošanas procesā

ESG UN LO

Sagaidāmiem LO jānodrošina starptautiski standarti, jākoncentrējas uz sasniegtiem LO

Augstskolas misijai vajadzētu atspoguļot piedāvātās studiju programmas

Atbalsts studentiem

NKI kā instruments kvalitātes nodrošināšanā

LO STIPRĀS PUSES

Ziemeļvalstu pieredze liecina, ka LO nodrošina augstskolām, ekspertiem ārējās kvalitātes aģentūrām vienotas, kopīgas valodas lietošanu-lingua franca;

Nodrošina programmas secīgumu un dod iespēju izvērtēt, vai atbilst konkrētam līmenim;

Akreditāciju procesos, izvērtējot programmas, LO palīdz noteikt atbilstošus standartus, to atbilstību nacionālai kvalifikāciju ietvarstruktūrai

Sekmē studiju programmu salīdzināmību, jo programmām ir noteikti standarti

Dod iespēju izvērtēt moduļu secīgumu un programmas saturu, sekmē mācīšanos

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- *Peer learning activity on increasing synergies between the implementation of LO approach and QA arrangements, 2013, November, Europe 2020 Policy development and country analysis. EK darba materiāli;*
  - *Cedefop: Quality : a requirement for generating trust in qualifications, 2013, March;*
  - *LO and external quality assurance.*
-
- *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning(2008/C111/01)*
  - *ENQA(2009) Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area.Helsinki:ENQA*
  - *Jonas Bech Hansen, Gunn Gallavara, Mirella Nordblad, Viveka Persson,Julia Salado-Rasmussen and Karl Weigelt(2013)Learning outcomes in External Quality Assurance Approaches.Investigating and discussing Nordic practices and developments.*

**PALDIES PAR
UZMANĪBU !**

SANDRA.KRAZE@BA.LV